

Hujanen Timo & Mikkola Hennamari: SOTEN RAHAPUU auttaa hahmottamaan menojen mittakaavat

Soten kustannukset ja sen monikanavainen rahoitus on viidakko, jota päättäjien, virkamiesten ja kansalaisten voi olla vaikea hahmottaa. Soten rahapuuissa (<http://sotenrahapu.fi/>) visualisoidaan miten noin 22 miljardin palvelumenot käytetään kunnan, sairaanhoitopiirin tai menolajin mukaan ja asukaskohtaisesti. Visualisointi voi auttaa ymmärtämään myös alueellisia rahoitustarpeita.

Soten rahapuu perustuu Kelan tutkijan **Timo Hujasen** ja johtavan tutkijan **Timo Maljasen** koamaan aineistoon, jossa ovat mukana sekä kuntien sote-palveluiden kustannukset, sairausvakuutuksen korvausmenot, asiakkaiden maksamat asiakasmaksut ja omavastuuosuudet että työnantajien ja yrittäjien maksut. Aineisto perustuu Tilastokeskuksen, Kelan ja Suomen Kuntaliiton tietoihin, joita on täydennetty työterveyshuollon ja asiakasmaksujen laskelmilla. Vastaavaa aineistoa ei ole aiemmin julkaistu. Mukana ei ole tulonsiirtoja kuten toimeentulotukea ja omaishoidontukea. SotenP rahapuu on tuotettu Hahmota-yrityksen kanssa. Rahapuu sisältää kolme puuta, joiden oksia hiirellä klikkaamalla saa esiin alueellisia vertailuja kunnan ja sairaanhoitopiirin mukaan (ohjelman käyttöohje on etusivulla). Jos käytettävissä olevassa hiiressä on rulla, voi sitä pyörittämällä liikkua kustannuksissa koko maan tasosta alueelliseen kuntatasoon ja päinvastoin. Tietoja on esitetty kokonaiskustannuksina ja asukasta kohti.

Suurimmat menoerät ovat kunnallisessa erikoissairaanhoidossa ja vanhusten hoidossa sekä sairausvakuutuksen korvaamisessa lääkemenoissa. Vanhustenhoidon kustannuksista suurin menoerä on ympärivuorokautinen hoito, joka sisältyy rahapuun menolajiin Muut vanhusten ja vammaisten palvelut. Useissa menolajeissa, kuten matkakorvauksissa, kuntien väliset erot asukasta kohti ovat suuret, mikä auttaa pohtimaan erojen syitä ja sitä millaisia ratkaisuja palvelujen kehittämiseksi olisi tehtävä. Esimerkiksi matkoihin liittyvien kustannusten vähentämiseksi olisi arvioitava telelääketieteen, digitalisaation ja potilashotellitoiminnan mahdollisuuksia. Työterveyshuolto on merkittävä suurten kaupunkien työikäisille, mutta kokonaisuudessa sen merkitys on osin vaatimatonta, sillä kun kokonaismenot asukas kohti ovat yli 4000 euroa, työterveydestä maksetaan työnantajille korvauksia noin 60 euroa.

Aineistossa esitetään kunnallisten sosiaali- ja terveystalouden sekä sairausvakuutukseen kuuluvien palveluiden kokonaiskustannusten jakautuminen kuntien, Kelan ja asiakkaiden kesken vuonna 2014. Aineisto perustuu pääosin kuntien Tilastokeskukselle raportoimiin kuntien ja kuntayhtymien toiminta- ja taloustietoihin sekä Kelan sairausvakuutuksen korvausrekistereistä saataviin tietoihin. Kunnallisten asiakasmaksujen arvioinnissa on hyödynnetty Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton tietoja sekä työterveyshuollon kustannusten arvioinnissa Hujasen ja Mikkolan tutkimusta vuodelta 2013. Tiedot on esitetty sairaanhoitopiireittäin ja kunnittain vuoden 2016 kuntajaon mukaisesti. Mukana ei ole Ahvenanmaan maakunnan 16 kuntaa, sillä näiden kuntien terveydenhuollosta ei ole saatavissa vertailukelpoisia tietoja kuntatasolla. Aineistossa käytetään Tilastokeskuksen väestötietoja 31.12.2014. Lähteisiin ja sen arvioinnissa huomioon otettaviin muihin oleellisiin tekijöihin on linkki aineiston etusivulla.

Kela on merkittävä sote-tiedon tuottaja. Soten rahapuun avulla Kela osallistuu Sote-työhön tarjoamalla ymmärrettävää ja läpinäkyvää tietoa päätöksenteon tueksi <http://www.kela.fi/tutkimus>, lähes reaaliaikaista tilastotietoa [Kelasto](#)-tietokannassa, valinnanvapautta ja ulkomailta haettavia terveystalouden koskevaa tietoa [Hoitopaikan valinta](#) -palvelussa ja ajantasaista terveystalouden [Kanta-palveluissa](#).

Tutkimusblogi Soten rahapuusta: <http://blogi.kansanelakelaitos.fi/arkisto/3170>.

Yhteystiedot: Tutkija Timo Hujanen, Kelan tutkimus (timo.hujanen@kela.fi) & Tutkimusprofessori Hennamari Mikkola, Kela.